

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ק"ס

משנה. ישנם ב' סוגי שטרות המועילים למקומות שבהם צריך לעשות קניין או חלות על ידי השטר כגון בגט אשה, או שטר הקנאה. אחד שטר רגיל שכתוב כסדרו, המכונה **גט פשוט**, והשני שטר תפור ומקושר המכונה **גט מקושר**.

וגט פשוט דהיינו שטר רגיל נעשה באופן שכותבים את דברי השטר, וב' העדים חותמים מתחתיו בתוך השטר. **וגט מקושר** נעשה באופן שכנגד כל שורה שהסופר כותב הוא מניח שורה ריקה, ומקפל את השורה הכתובה על השורה הריקה ותופרם יחד. כך עד הטופס של השטר, ומכאן ואילך ממשיך לכתוב חלק כמו שאר שטרות. ובגט מקושר העדים חותמים מאחורי הכתב, ולא בצד של הכתב.

ואמנם אם חתמו העדים מאחורי הכתב בגט פשוט השטר פסול, וכן אם חתמו העדים בתוך השטר בגט מקושר הוא פסול, כיון לא נעשה כתיקון חכמים. אמנם דעת ר' חנניא בן גמליאל שגט מקושר שכתבו את עדיו מתוכו כשר, כי אפשר לפתוח את קשירותיו ולהכשירו מדין גט פשוט. ור' שמעון בן גמליאל אומר שהכל כמנהג המדינה.

הבדל נוסף מביאה המשנה בין גט רגיל לגט פשוט, שגט רגיל חתומים עליו ב' עדים, אך על גט מקושר צריך שיחתמו לפחות ג' עדים. ולכן גט פשוט שחתום עליו רק עד אחד או מקושר שחתומים עליו רק ב' עדים פסולים.

גמרא. מביאה הגמרא שהביא ר' חנינא מקור לכך שיש ב' סוגי שטרות, מהפסוק בירמיה "שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים", שהמילים "שדות בכסף יקנו וכתוב בספר" מלמדות על שטר פשוט, והמילים "וחתום" הולכות על שטר מקושר, שהוא צרור וחתום. "והעד" הכוונה לב' עדים שחותמים על שטר רגיל, ו"עדים" בא להוסיף בשטר מקושר ג' עדים.

ושאלת הגמרא שאולי כוונת הפסוק להפך, שבגט מקושר מספיק ב' עדים ומה שצריך ג' עדים זה בגט פשוט, אף דוחה הגמרא שמסתבר שבגט מקושר צריך ג' עדים ולא בפשוט, שמתוך שנתרבה בקשרים נתרבה גם בעדים.

ורפרם הביא מקור אחר לכך שיש ב' סוגי שטרות, מהפסוק "ואקח את ספר המקנה את החתום המצוה והחוקים ואת הגלוי". שהמילים "ואקח את ספר המקנה" מדברים על גט פשוט, ו"את החתום" מדבר על גט מקושר, "ואת הגלוי" הכוונה לחלק הגלוי שבגט המקושר, דהיינו לטופס של השטר שהוא כתוב באופן גלוי. ו"המצוה והחוקים" הכוונה לחילוקי הדינים שבין גט פשוט למקושר, שגט פשוט עדיו שניים וחותמים מתוכו, ומקושר עדיו שלושה וחותמים מאחוריו.

ואף כן שואלת הגמרא שאולי כוונת הפסוק להפך שבגט מקושר מספיק ב' עדים ומה שצריך ג' עדים זה בגט פשוט, ודוחה הגמרא שמסתבר שבגט מקושר צריך ג' עדים ולא בפשוט, שמתוך שנתרבה בקשרים נתרבה גם בעדים.

ורמי בר יחזקאל הביא מקור אחר לכך שיש ב' סוגי שטרות מהפסוק "על פי שני עדים או על פי שלושה עדים יקום דבר". והרי אם על פי שניים יקום דבר וודאי שעל פי שלושה, אלא בא הפסוק לומר שעל פי שניים עדים יקום דבר בשטר פשוט ועל פי שלושה בשטר מקושר.

ואף כן שואלת הגמרא שאולי כוונת הפסוק להפך שבגט מקושר מספיק ב' עדים ומה שצריך ג' עדים זה בגט פשוט, ודוחה הגמרא שמסתבר שבגט מקושר צריך ג' עדים ולא בפשוט, שמתוך שנתרבה בקשרים נתרבה גם בעדים.

ושואלת הגמרא שהרי מכל הפסוקים האלו לומדים דברים אחרים. שהרי שנינו בברייתא שבפסוק "שדות בכסף יקנו" בא ירמיה להשמיע עצה טובה לקונים שדות שישמרו את השטר בכלי חרס למען יעמוד ימים רבים.

ומה שאמר הפסוק "ואקח את ספר המקנה" זה מפני שכך היה מעשה ולא כדי ללמדינו דין גט מקושר.

ומה שאמר הפסוק "על פי שני עדים או שלושה עדים יקום דבר" בא להקיש עדות שלושה לעדות שניים, לגבי דינים מסויימים, וכפי שהתבאר במחלוקת רבי עקיבא וחכמים במכסת מכות.

ולכן אומרת הגמרא שדין גט מקושר הוא לא מהתורה אלא מתקנת חכמים, וכל פסוקים אלו הם רק אסמכתא בעלמא שהביאו חכמים לדבריהם, אך לא ללמוד מכאן את דין גט מקושר.

ומבארת הגמרא מדוע תיקנו חכמים גט מקושר, שהתקנה נעשתה במקום שהיו גרים בו הרבה כהנים, שהיו קפדנים, והיו מגרשים את נשותיהם מתוך כעסם, אך לאחר זמן לא יכלו להחזירם, כיון שכהן אסור בגרושה, ולכן תיקנו חכמים שיכתבו גט מקושר שהוא לוקח זמן רב, ומתוך כל תתישב דעתם ויחזרו בהם מכוונתם לגרש את האשה.

ואף שסיבה זו היא רק כדי לתקן גט אשה מקושר, תיקנו חכמים שיועיל גט מקושר אף בשאר שטרות, כדי שלא לחלק בין גיטין לשאר שטרות.

במשנה התבאר שבגט מקושר העדים חותמים מאחוריו ולא בתוכו. ונחלקו הדעות היכן בדיוק היו חותמים. דעת רב הונא שהיו העדים חותמים בין קשר לקשר, וכלומר שהיו העדים חותמים בחלקו העליון של השטר היכן שהיו הקשרים בגט המקושר.

ודעת ר' ירמיה בר אבא שהעדים היו חותמים מאחורי כל הכתב, וכלומר שתוכן השטר היה כתוב בצד אחד, והעדים היו חותמים בכל הצד השני של השטר, וחתומותיהם היו כנגד כל הכתוב בשטר, כך שלא נשאר מקום בשטר שבצד אחד הוא ריק בלא חתימות ובשני כתוב.

ובתחילה הבינה הגמרא שדעת רב הונא היא שהעדים חותמים בין קשר לקשר בצד של הפנימי של השטר, היכן שכתוב שאר דברי השטר, והקשה רמי בר חמא לרב חסדא, שהרי היה מעשה בגט מקושר שהגיע לפני רבי ואמר רבי שאין בגט הזה זמן, ולכן הוא פסול, ואמר לו רבי שמעון בנו, שיבדוק אולי הזמן כתוב בין קשרי השטר, ואכן שם היה כתוב הזמן.

ואם הדין הוא שאף העדים חותמים בין קשרי השטר בצדו הפנימי, הרי כיון שרבי לא ראה מה כתוב בין הקשרים, היה צריך לומר שאין בשטר גם עדים, חוץ ממה שאין בו זמן.

ואכן השיב רב חסדא לרמי בר חמא, שלא הייתה כוונת רב הונא שהעדים יחתמו בין קשר לקשר בצד הפנימי של השטר, אלא אף ר' הונא כוונתו הייתה שיחתמו בבין קשר לקשר בצד **האחורי** של השטר.

ושואלת הגמרא מדוע לדעת רב הונא לא חוששים שהמלווה שהשטר נמצא בידו יזייף ויוסיף דברים בשטר הרי חתימת העדים היא בצידו האחורי של השטר בחלקו העליון, וממילא הוא יכול להוסיף בהמשך השטר מה שירצה ונטעה לחשוב שחתימת העדים היא אף על הוספה זו.

ועונה הגמרא שמדובר שכתוב בסוף השטר את המילים 'שריר וקיים'. ואחרי מילים אלו לא מוסיפים לכתוב עוד כלום בשטר, וממילא אם יוסיף המלווה בשטר אחרי המילים האלו ידעו שזהו זיוף.

ושואלת הגמרא שאולי הוא יוסיף ויכתוב בשטר מה שרוצה, ואחר כך יכתוב שוב שריר וקיים פעם שנייה. ועונה הגמרא שלא כותבים בשטר פעמיים שריר וקיים ולכן שטר שכתוב בו פעמיים שריר וקיים זו הוכחה שהוא מזויף.

ושואלת הגמרא מדוע לא חוששים שהוא ימחק את המילים שריר וקיים ויוסיף דברים בשטר ויכתוב אחריהם שריר וקיים. ועונה הגמרא שאכן אמר ר' יוחנן שאם יש מחיקה בשטר בשיעור של המילים שריר וקיים השטר פסול.

שאמר ר' יוחנן שאם הסופר הוסיף ותלה מעל השורה תיבה או שניים, וקיים אותה בסוף השטר וכלומר שכתב בסוף השטר תיבה פלונית שריר וקיים, השטר כשר, אבל אם יש מחיקה בשטר במקום שראוי להיות כתוב שם שריר וקיים ובאורך המילים שריר וקיים השטר פסול ולא יועיל לקיים את המחיקה בסוף השטר.

